

*1000mb. Editions
Nouvelles de la Haute
Indochine*

*Hainan
Dépot
3000
14*

LICH-SỦ

160
Indoch
18

QU

I SAY



Chuyện TÁN - THUẬT chủ tướng - quân
Bãi-sậy ở Hưng - yên mà người ta
quen gọi là : « giặc Bãi - sậy ».

NHÀ IN NHẬT - NAM

102 hàng Gai xuất-bản

Số 4 — 1 xu

160 18

Quan quân bị tổn hại nhiều, mới ra thoát miệng hầm, cùng nhau vừa đánh vừa lui mãi về tới đồn phủ Khoái-Châu.

Tuy bị thiệt to, nhưng quan quân vẫn nhất định dò thăm cho ra đường lối Bãi-Sậy; thường kéo tới đánh luôn, để mỗi hôm biết thêm một ít, sau này mới có cơ phá tan được nơi sào-huyệt hiểm-hóc ấy.

Tán-Thuật cũng chỉnh-đốn binh - bị - mỗi ngày càng vững chắc. Ở Hải-dương Thuật để cho Cử-Nhân Nguyễn-Đức cầm quân. (Đức, người làng Thái-Lạc, huyện Văn-Lâm, Hưng-Yên).

Ở Bắc-ninh, Đáp-Cầu, để cho hai em là Lãn-Giang và Hai-Kế điều khiển.

Còn bao nhiêu các cự - thần thì ở Hưng - yên giúp việc Thuật và chia đóng các nơi hiểm-yếu.



Ở các vùng Lục-Nam, đường Lạng-Sơn sang Tàu, và đường Hải - phòng ra bể, Thuật giao quyền cho mấy đại-tướng Lưu-kỳ, (quân Khách) Đốc-Cọp và Đốc - Tít .

Thuở ấy, ở Hưng-yên, các đồn lính khố xanh, cách nhau xa quá, mà lại leo - teo, chỉ có ít thôi : Yên-xá, Yên-Nhân, Dy-Sử, Đông - xá, Phú - Trạch, Đô - Mỹ, Hà - Tiên .

Cả một tỉnh đang lúc loạn - lạc, chỉ có ngần ấy đồn thì ít quá, nên quan lĩnh phải cho đặt thêm nhiều đồn nhỏ, ở gần nhau, cho dễ việc tuần-tiêu và quân nghịch cũng đỡ hoành - hành, không tự-do đi lại được .

Vì thế những toán quân nghịch lẻ-tẻ, đi « ăn mảnh » một mình, thường bị « vấp » phải những lính các đồn đi tuần luôn .

Cái cách đóng đồn liên-tiếp như vậy, đã làm cho quân nghịch bị thiệt hại nhiều, mỗi khi kéo ra đối - đầu với quan quân .

IX.— Thêm tướng tài

Người xưa có câu « : ba quân dễ kiếm, một tướng khó tìm.» Nghĩa là mộ hàng nghìn quân thì có ngay, nhưng kiếm được một ông tướng giỏi thì thực là khó.

Tán-thuật hiểu thế lắm, nên quân không cần mộ nhiều quá, mà lúc nào cũng chỉ để tâm kiếm các tướng tài.

Thuật lập một đội quân, chỉ chuyên chia nhau ra đi nghe-ngóng dò-la, tìm các kẻ có tài, có trí, có tiếng ở các nơi ; hễ thấy ai là người có sức khỏe, có trí-khí hiên-ngang, thì phải về báo, để Thuật sai người đi dụ về Bải-sậy. Đội quân này,

đều là người có học cả, có mắt tinh đời, có óc quan-sát, và có tài lanh-lợi.

Đội quân ấy có tới hơn 100 người, chia nhau đi các tỉnh, từng tốp 3 người hay 5 người một, trá hình đồi dạng, đi tìm kiếm, giad-ou, chơi bời, để dò kiếm các tay « hắc-hán ».

Đạo tìm khắp chợ thì quê, hề thấy ai là người có trí-khí hơn đời, thì liền mật báo về chủ Soái, để tìm cách, bày mưu, rước đón.

Kể tìm được cũng đã khá nhiều các tay mực tai. Đội quân ấy lại còn chuyên cả việc di cồ-dộng cho đảng Văn-Thân.

Gần tỉnh Hải-phòng có một người tên là Quý, trước làm lính Thị-vệ ở Kinh, sau có công được thăng chức Tuần-thành.

Sau khi quân Pháp hạ thành Huế, những quân ta bị chết, bị thương, bị tàn-nát mỗi người một xứ. Tuần-thành-Quý lần được về tới quê-quán ngoài Bắc, ở một làng gần tỉnh Hải-phòng.

Vân nuôi một cái trí uất-ức, tức quân Pháp phá thành, làm mất nơi trông cậy đường danh-phận, mắt đã trông thấy cảnh quốc phá thành vong, nên Quý càng căm hờn người Pháp.

Từ khi về nhà, còn ít tiền, Quý chỉ đánh chén, rồi nói ba-hoa vong-mạng, chẳng kiêng-sợ gì cả, ngang-tàng lắm.

Ấy chỉ vì có cái đức rượu ấy, mà một hôm Quý vô-tình đã ngồi uống rượu trong quán với mấy người trong độ quân Tán-thuật cử đi tìm các kẻ anh tài.

Tên tuổi và tâm-sự Quý đã về tới tại Thuật ở Hưng-yên, tức thời Thuật cho

người đi dụ Quý về với mình, phong cho chức Đề-dốc, coi các vùng, dữa 2 tỉnh Hải-dương, Hải-phòng. Nhất-dán Quý được chức Đề-dốc, liền vui lòng, tận tâm giúp Thuật, dưới tay có 200 quân, đóng chặn dữa đường Hải-dương, Hải-phòng.

Từ ngày cầm quân, Quý đã tỏ ra là một ông tướng có biệt-tài, vừa khỏe vừa can-dảm lạ thường, nhiều khi một mình, dám đứng lại đối đầu với một toán quân, chỉ dùng mưu-mẹo, can-dảm và cái tài bắn, mà tiếng Quý đã nổi danh một vùng.

Đốc-Quý, Quý, Cầm-Quý, hay Thạch-Quý, cũng là một tên.

Quân các đồn, muốn đánh quý, bao giờ cũng phải có nhiều quân mới dám «chơi», vì ai cũng biết tiếng Quý là tay lợi-hại lắm.

Hễ ai bảo Quý là giặc cướp, thì có thể giết được, hễ giết ngay, bao giờ cũng lấy danh tiếng là vì vua Hàm-nghi mà phải chống-cự với quân Pháp.

Trong lúc Quý đánh nhau với quan quân, hễ làng nào báo tin, hay là làm uết-lộ cơ-mưu cho quan quân biết, thì Quý sẽ trị tội, phạt một cách rất ghê-gớm để làm gương cho các làng khác; vì vậy mà chẳng ai dám chêu vào việc hăn.

Nội suốt các đồn quan binh, duy có đồn Yên-phong là gần chỗ Quý đóng quân hơn cả.

Viên quản đồn ấy là Gaudel cũng rất dữ tợn, nóng rẫy, thường đem quân đánh Quý luôn, hoặc bất thành lính gặp quân Quý đâu là đánh đuổi kỳ-cùng,

Một lần đánh nhau giáp lá cà, Quý đứng cầm loa hô quân chiến, bị viên quân Gaudel ngắm bắn một phát vào dĩa đầu, nhưng Quý né tránh kịp, đạn đi sượt qua, mất một bên tai.

Từ đó Quý cầm Gaudel lắm, về bảo quân : « hễ từ giờ có đánh nhau, làm thế nào cũng phải cố xông vào bắt sống cho kỳ được Gaudel, đưa nào bắt sống được về đây, cho ta hành tội, báo thù, ta sẽ thưởng cho 500 bạc, nếu chỉ đánh chết và bắn chết, thì không có thưởng gì ».

Biết chủ-tướng thâm thù Gaudel thế, nên quân Quý tên nào cũng dinh mò, lura dịp bắt sống cho được viên quân ấy.

Ngày 2 Décembre 1888.

Có sáu tên quân của Quý đang đi dò trong bụi thẳm-thỉnh, chợt nom thấy

Gandel cùng với 15 tên lính đi lĩnh lương về, để phát cho binh-sĩ trong đồn.

Sáu tên quân của Quý, muốn nhẩy ra bắt sống nhưng thấy Gandel đi vào dữa một đám lính có súng ống hấn hoi, nên đành chịu ngồi yên nấp trong bụi, không dám nhô ra, mặc cho Gandel cùng toán lính đi qua, không dám dả động tới.

Nhưng sau rồi 6 tên quân ấy, có về báo cho Quý biết truyện.

Nhanh trí khôn, Quý liền cao-đoán : hấn hôm nay quân lính trong đồn Yên-Phong được lĩnh lương, thể nào cũng nghỉ ngơi, chề chén, không phòng-bị gì, đêm nay chắc bọn họ say sưa, ngủ kỹ, ta cướp đồn bắt Gandel hấn như lấy đồ vật trong túi.

Có thể thực, Quý đoán không sai.

Hai tháng trời nay lính đồn Yên-Phong mới được lĩnh lương, vì đường đất đi lại rất khó khăn, quân-sĩ 2, 3 tháng mới lĩnh lương, một lần là thường.

Hôm nay được xu, ai nấy rượu chè, phê - phởn. Trời đông rét mướt, gió lạnh, mưa dầm, còn thú gì bằng săn tiền, tất phải say sưa, lấy vu một buổi.

Đánh nhau, tuần-tiêu, khổ cực mãi, rồi hôm lĩnh lương, lẽ tất nhiên viên Quản đồn cũng phải cho lính nghỉ ngơi, chơi-bời để khuây-khỏa.

Đêm hôm ấy, vào khoảng đầu canh ba, lính đồn ngủ say mê - mệt, chỉ có vài người canh gác lấy lệ, nhưng cũng buồn ngủ chúi mũi chúi tai.

Trời vẫn mưa dầm, gió bắc, hơi

lạnh thấu xương, một toán quân của Quý tới 50 tay súng, bò trong bóng tối, người ngậm tấm, súng bọc rơm cho êm, tiến vào gần tới đồn.

Cách đồn độ 20 thước, có hàng cọc nhọn, chạy vây quanh lấy đồn, giây thép quấn chặt-chặt.

Quân Quý tiến tới hàng cọc ấy. Quý sai quân chém đứt mấy đoạn giây thép, rồi sục vào chỗ cọc, để một quãng trống đủ hai người đi qua tho.

Quân Quý đã tiến vào trong hàng cọc dậu. Quý đứng lại cùng với 5 tên quân dữ nơi hàng cọc mới phá ấy, còn bao nhiêu đều bò sát đất mà tiến vào hẳn trong đồn.

Đã đến chỗ lính đồn ngủ rồi, mà quân canh vẫn không biết. Trời tối

quá, quân Quý phải dò dẫm từng tí, nhận đường lối, cho có thể địa, rồi mới chia quân ra mà sông vác. Thứ nhất phải dò cho đích xem Gaudel ngủ tại chỗ nào, để bắt sống.

Nhưng dò, nghe, đoán mãi, chưa biết viên Quản đồn ngủ tại đâu, thì chợt quân canh ở vòm thấy động, nổi hiệu kèn, bắn súng.

Phút này mới là phút ghê gớm!

Lính đồn và viên Quản vừa nghe hiệu kèn, tiếng súng, bỏ nhoảng bỏ nhoảng chồm dậy vớ lấy súng guom, thì bên ngoài quân Quý đã xông vào tới nơi cả, chia súng bắn tứ tung loạn xạ vào các giường ngủ.

Bây vĩa chỉ còn ba, ai nấy lo cứu sống lấy mạng mình, phần ngái ngủ, phần say, phần sợ, hoảng, dật dờ cũng phải bắn liều-lĩnh ít phát cầu may.

Tuy vậy ngày thường, đã tập, lỡ khi đồn bị cướp thì phải sao, nên chỉ một tiếng hô của một tên Quản, bao nhiêu lính đều chạy ra nấp vào các góc đồn bắn lại, nhưng cũng đã thiệt hại nhiều.

Vì có tiếng hô của Gaudel, mà bọn quân Quý biết chỗ viên Quản ấy đứng, hè nhau đổ xô lại chực bắt sống, không tên nào nghĩ gì tới việc bắn các lính còn nấp kia.

Gaudel quả là võ - dũng, tay gươm, tay súng, bắn trước, chém sau, như con cọp giữ nôi cơn điên, quân Quý không tên nào xông vào bắt nôi.

Nếu định giết chết, thì chỉ một viên đạn là xong rồi.

Nhưng lệnh của Quý là phải bắt sống nên không tên nào dám bắn, chỉ cố sao

đánh rơi được gươm của Gaudel mới ăn thua,

Vả tối quá, còn sợ đâm chém phải nhau, chứ nếu có ánh-sáng thì quyết là Gaudel bị bắt sống thực.

Nhờ được dịp các quân Quý vây bắt Gaudel, mấy viên đội. chỉnh lại được hàng quân, có thể vững-vàng, ai nấy đủ nghị-lực giao-chiến với quân nghịch.

Lính bắn vào đám quân Quý, quân này phải quay ra bắn lại. Nhưng Gaudel vẫn bị hãm một chỗ, chưa ra được.

Đã ngót tiếng đồng-hồ, Quý ở ngoài này chờ mãi, chưa thấy quân mình bắt được Gaudel, bèn đem năm tên quân vào trợ chiến.

Đồn gần đấy, nghe tiếng súng bắn nhiều, biết là có biến, liền đem quân lại cứu.

Quân Quý không sao bắt nổi được

Gaudel, lại thấy chủ tướng vào trợ chiến, thì có một tên hăng tiết, nhờ ánh sáng lửa đạn bật ra, của hai bên bắn nhau, nhảy tới đánh được một báng súng vào cổ Gaudel, viên Quân ấy cố gắng chống đỡ được một lúc, thì quy xuống, tướng chết. May nhờ có các lính đồ xô tới cứu

(Còn nữa)

CỦA NHẬT-NAM MỚI ĐÚNG

Lịch - sử Quân Đê - thám

Có nhiều hình ảnh rất đúng

Viết theo lối ly-kỳ nhưng phần nhiều là sự thực, không bịa đặt vì e rằng làm mất cả sự hay của cốt truyện, vả lại, do một nhà văn vẫn quen dùng ngòi bút có lương-tâm. 2, 3 hôm nữa sẽ có.

Giấy thường 1 xu. Giấy tốt 3 xu

CÓ BÁN KHẮP CÁC TỈNH

In và bán tại nhà in Nhật Nam Hanoi

